

การคุ้มครองสัตว์และสิทธิในการรับมรดกของสัตว์เลี้ยง

พันตำรวจโท ดร.พิชศาล พันธุ์วัฒนา

การคุ้มครองสัตว์และสิทธิในการรับมรดกของสัตว์เลี้ยง The Animal Protection and The Right to Inherit of Pet

พันตำรวจโท ดร.พิชศาล พันธุ์วัฒนา*

Police Lieutenant Colonel Dr.Pitsarn Phanwattana

บทคัดย่อ

ในอดีตกฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้นในหลายประเทศต่างตีความสัตว์เลี้ยงมีสถานะเป็นทรัพย์สินที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของเจ้าของผู้เป็นกรรมสิทธิ์ แต่ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวกับสัตว์ของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยได้บัญญัติกฎในการปกป้องคุ้มครองสัตว์ มีมาตรการในการปฏิบัติต่อสัตว์ในด้านต่างๆ อย่างมีมนุษยธรรมตลอดจนคำนึงเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์มากกว่าในอดีต จนถึงกระทั่งในบางประเทศเปิดโอกาสให้สัตว์เลี้ยงได้รับสิทธิการรับมรดกเมื่อเจ้าของเสียชีวิต แต่สำหรับประเทศไทยเมื่อเจ้าของเสียชีวิตมรดกของผู้ตายต้องตกแก่ทายาทหรือผู้รับพินัยกรรม ไม่เรียงตามลำดับจนท้ายสุดไม่มีผู้ใดได้ตกแก่แผ่นดิน ไม่มีที่ว่างเหลือให้สัตว์เลี้ยงรับมรดกจากเจ้าของแต่อย่างใด

* อาจารย์ภาควิชาบริหารงานตำรวจ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ; น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ศศ.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปร.ด. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

Lecturer in Public Administration at faculty of Police Officers Royal Police Cadet Academy; LL.B. at Ramkhamhaeng University, M.A. at Ramkhamhaeng University, Doctor of Philosophy in Public Administration at Sripatum University.

วันที่รับบทความ (received) 20 เมษายน 2560, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 9 สิงหาคม 2560, วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 16 สิงหาคม 2560.

Abstract

In the past, laws enacted in many countries held that a pet was simply property, which would place the pet under the laws controlling property in general. Current law on the rights of animals, however, in Thailand and many other countries, imposes rules for the protection of animals. There is a new attitude towards the treatment of animals in the world. The desire is to provide more humane treatment and greater respect for the rights and welfare of animals than in the past. Some countries allow pet owners to bequeath pets to specified individuals, but in Thailand, when the owner dies, the entire estate of the deceased, including the pets, shall pass to the heirs or heiresses. There is no mechanism in Thai law to allow for the specific bequest of a pet.

คำสำคัญ: การรับมรดก, สัตว์เลี้ยง

Keywords: inherit, pet

1. บทนำ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สิทธิ” อาจใช้กับบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลธรรมดา ซึ่งอาจมีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ตามที่กฎหมายรับรอง แต่เมื่อกล่าวถึง “สัตว์” กฎหมายในหลายๆ ประเทศยังคงถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งไม่อาจเป็นผู้ทรงสิทธิได้ตามกฎหมาย เมื่อมีแนวความคิดที่ว่าสัตว์ถูกมองว่าเป็นวัตถุแห่งสิทธิและตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลที่เป็นเจ้าของจึงสามารถกระทำการอย่างใดๆ ได้ต่อทรัพย์สินที่ตนมีกรรมสิทธิ์เนื่องจากเป็นสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายรับรองให้ เช่นนี้ในความเป็นจริงการปฏิบัติต่อสัตว์ที่ตนเป็นเจ้าของจึงไม่ต่างจากวัตถุที่ไม่มีชีวิต สัตว์ไม่สามารถเป็นผู้ทรงสิทธิได้ด้วยตนเองเพื่ออ้างสิทธิต่างๆ ต่อมนุษย์ เมื่อกฎหมายไม่ได้รองรับสถานะของสัตว์ให้เทียบเท่ากับบุคคลธรรมดา องค์กรและหน่วยงานในต่างประเทศที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์จึงมีความพยายามในการส่งเสริม ปกป้อง ดูแลและคุ้มครองสัตว์ในด้านต่างๆ ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันของสัตว์จะมีความแตกต่างกันตามแต่ที่สัตว์นั้นอาศัยอยู่ในสถานที่ใด

2. เนื้อหา

แต่เดิมในยุคโบราณหลักการคุ้มครองสัตว์ยังไม่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม แนวทางการคุ้มครองเป็นไปในลักษณะการปฏิบัติตามแต่ลัทธิความเชื่อของมนุษย์ เช่น ชาวอียิปต์ยุคโบราณบูชาแมวเสมือนเป็นเทพเจ้าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ห้ามฆ่าหรือทำร้าย หรือผู้คนที่อาศัยในดินแดนเมโสโปเตเมียยกย่องแกะว่าเป็นตัวแทนแห่งความอุดมสมบูรณ์แห่งฝูงสัตว์ทั้งปวง ซึ่งในเวลาต่อมาหลักการปฏิบัติตามแนวทางคุ้มครองสัตว์ได้เกิดการพัฒนาไปตามกาลเวลา ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในบทบัญญัติของศาสนาต่างๆ อย่างที่มนุษย์ไม่รู้ตัว ส่งผลให้แนวคิดการคุ้มครองสัตว์ตามหลักจริยธรรมก่อตัวเป็นรูปธรรมมากกว่าในยุคโบราณ¹ โดยหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับสัตว์ปรากฏในศาสนาคริสต์ที่คัมภีร์ไบเบิลระบุว่า คนชอบธรรมย่อมเห็นแก่ชีวิตสัตว์ของเขาแต่ความกรุณาของคนโหดร้ายคือความดุร้าย การใช้ประโยชน์จากสัตว์ต้องอยู่บนพื้นฐานความเมตตากรุณา ส่วนศาสนาอิสลามได้แบ่งหลักความเมตตาเป็นความสัมพันธ์ของอัลเลาะห์ระหว่างอัลลอฮ์กับมนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งต่างๆ ที่พระองค์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างอัลลอฮ์กับมนุษย์ เช่น หลักอาหารฮาลาลที่มีกฎเกณฑ์ในการรับประทานเนื้อสัตว์ของชาวมุสลิมว่าสัตว์ประเภทใดเป็นอาหารรับประทานได้ รวมถึงคำกล่าว

¹SaraAnderson, *Animal ethics between theory and praxis: Exploring differential ethical standards toward wildlife* [Online], available URL: http://stud.epsilon.slu.se/8838/1/Anderson_s_160218.pdf, 2016 (March, 3).

ศาสตราจารย์แฮมมอนด์กล่าวว่า การทำดีต่อสัตว์เป็นกุศลเช่นเดียวกับการทำดีกับมนุษย์ แต่การกระทำที่โหดร้ายต่อสัตว์เป็นสิ่งเลวร้ายเช่นเดียวกับการกระทำที่โหดร้ายต่อมนุษย์ ส่วนหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับสัตว์ปรากฏในศาสนาพุทธได้แก่ แนวคิดการคุ้มครองสัตว์ที่ปรากฏชัดเจนในหลักเบญจศีลข้อ 1 ที่ละเว้นจากการเบียดเบียนชีวิต ซึ่งชีวิตคือสิ่งมีชีวิตทุกชนิดทั้งมนุษย์ พืชและสัตว์ รวมถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมที่ว่าด้วยการกระทำและผลแห่งการกระทำย่อมสมเหตุสมผลกัน เช่น ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว การเบียดเบียนสัตว์ถือว่าเป็นการทำชั่ว ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายตามมาไม่พ้นนี้ก็พจนานุกรมที่กล่าวถึงสิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วนเป็นไปตามกรรม

จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 19 แนวความคิดเรื่องการคุ้มครองสัตว์ด้านสิทธิได้ก่อเกิดอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในสังคมตะวันตกที่ซึ่งปฏิบัติควบคู่กับแนวทางคุ้มครองสัตว์ทบัพญญัติของศาสนาเริ่มจากในประเทศอังกฤษได้มีการก่อตั้งราชสมาคมเพื่อการพิทักษ์สัตว์ (Royal Society for the Protection of Animals) จวบจนปัจจุบันที่มีองค์กร หน่วยงาน กลุ่มบุคคลร่วมคุ้มครองสัตว์จำนวนมากแพร่หลายทั่วยุโรปรวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งกลุ่มองค์กร หน่วยงานต่างๆ ได้พัฒนาแนวทางหลักปฏิบัติเป็นที่ชัดเจนมากกว่าศตวรรษที่ 19 เช่น The Earth Charter องค์กรที่รับรองโดย UNESCO วางหลักการข้อ 1 ว่ามนุษย์ต้องมีแนวทางเคารพโลกและชีวิตที่หลากหลาย และตระหนักว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหมดต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน และชีวิตทุกรูปแบบมีคุณค่าไม่ว่าจะเทียบเท่ากับมนุษย์หรือไม่...รวมถึงหลักการข้อ 15 ระบุว่ามนุษย์ต้องปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลายด้วยความเคารพและเกรงใจ² ขณะที่ The Farm Animal Welfare Advisory Committee (FAWAC) หรือ The Farm Animal Welfare Council (FAWC) ในปัจจุบันได้กำหนดหลักอิสรภาพ 5 ประการของสัตว์ (5 Freedoms) โดยสาระสำคัญประกอบด้วย (1) อิสรภาพจากความกระหายหิวและทุโภชนาการ กล่าวคือ สัตว์ต้องได้รับอาหารและน้ำอย่างเหมาะสม (2) อิสรภาพจากความไม่สะดวกสบายจากสภาวะแวดล้อม กล่าวคือ สัตว์ต้องถูกจัดให้อยู่ในสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม สะดวกสบาย (3) อิสรภาพจากความเจ็บปวด บาดเจ็บ และโรคภัย กล่าวคือ มนุษย์ต้องมีมาตรการในการป้องกันและการตรวจรักษาสัตว์ที่เจ็บป่วยอย่างรวดเร็ว (4) อิสรภาพจากการแสดงออกตามธรรมชาติของสัตว์ กล่าวคือ สัตว์มีพื้นที่อาศัยอย่างเพียงพอและเครื่องอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับชนิดของ

² John Webster, *Animal welfare: Freedoms, dominions and “A life worth living,”* *Animals*, 35. [Online], available URL: file:///C:/Users/Administrator.XHG8GJAQDWTDTWZ/Downloads/animals-06-00035.pdf, 2016 (March, 2).

สัตว์ และ (5) อีสรภาพจากความกลัวและความกังวลใจกล่าวคือ การปฏิบัติต่อสัตว์ต้องไม่ใช่วิธีที่จะมีผลต่อสภาพจิตใจของสัตว์^{3, 4}

ปัจจุบันสถานการณ์การคุ้มครองสัตว์ในรบบโลกต่างพัฒนาจากอดีตเป็นอย่างมากการ แสดงออกของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์เป็นไปในลักษณะปกป้องคุ้มครองมากกว่าอดีต สหภาพยุโรปหรือ สังคมตะวันตกที่ริเริ่มคุ้มครองสัตว์ด้านสิทธิเป็นภูมิภาคที่ส่งเสริมการคุ้มครองสัตว์เป็นรูปธรรมมากที่สุด ซึ่งแสดงออกและผลักดันมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์ให้กลายเป็นหลักเกณฑ์การคุ้มครองสัตว์ในระดับนานาชาติ โดยใช้หลักอีสรภาพ 5 ประการของสัตว์เป็นข้อเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีความตระหนักและใส่ใจมาตรฐานในการเลี้ยงดูการรักษาและการป้องกันจากความเจ็บปวดที่อาจจะได้รับจากโรคภัย⁵ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาได้คำนึงถึงสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์เฉกเช่น สหภาพยุโรปโดยในปี ค.ศ.1966 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพของสัตว์ (The U.S. Animal Welfare Act) ซึ่งในเนื้อหาให้มีการให้คำนิยามของสัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ได้แก่ สุนัข แมว ลิง หนูตะเภา หนูแฮมสเตอร์ กระต่าย สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์เลี้ยง ลูกด้วยนมชนิดอื่นๆ⁶ แต่ก็มีข้อจำกัดเนื่องจากสัตว์บางประเภทยังคงจำกัดความคุ้มครองอยู่เพียง เพื่อวัตถุประสงค์การใช้บางประการเท่านั้น เช่น ม้าซึ่งเลี้ยงไว้เพื่อการอื่นใดนอกเหนือจากการเลี้ยง เพื่อการวิจัย เช่นเดียวกับสัตว์อื่นๆ ที่ถูกเลี้ยงในฟาร์มเพื่อเป็นอาหารหรือเพื่อการวิจัยไม่ถูกรวมอยู่ในการคุ้มครองเว้นแต่สำหรับการรักษาความปลอดภัยหรือเพื่อการขยายพันธุ์จึงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นผลให้หนูบ้าน นก และสัตว์อีกหลายประเภทจึงเป็นสัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อถูกใช้ในการวิจัยเท่านั้น⁷ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการคุ้มครองสัตว์ชนิดต่างๆ ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมภายใต้กฎหมายจนถูกโต้แย้งว่าผู้ร่างกฎหมายใช้

³D. J. Mellor, Moving beyond the “Five Freedoms” by updating the Five Provision and introducing aligned animal welfare aims. *Animals*, 6 [Online], available URL: File:///C:/Users/Administrator.XHG8GJAQDWTDTWZ/Downloads/animals-06-00059%20(2).pdf, 2016 (February, 24).

⁴John Mancy, *Australian animal protection law journal* [Online], available URL: https://www.animallaw.info/sites/default/files/australia_journal_vol9.pdf, 2013 (February, 25).

⁵OOIE, *World organisation for animal health: Terrestrial animal health code* [Online], available URL: <http://www.oie.int/international-standard-setting/terrestrial-code/access-online/>, 2016 (March, 1).

⁶Robert S. Sikes, “Guidelines of the American Society of Mammalogists for the use of wild mammals in research and education,” *Journal of Mammalogy* 97, 3 (January, 2016): 663–688.

⁷Tadlock Cowan, *The Animal Welfare Act: Background and Selected Animal Welfare Legislation* [Online], available URL: <https://fas.org/sgp/crs/misc/RS22493.pdf>, 2016 (January, 5).

มาตรฐานใดในการจัดลำดับศักดิ์ของสัตว์ต่อมาภายหลังกฎหมายฉบับนี้ได้มีการแก้ไขหลายครั้งในส่วนสาระสำคัญ เช่น เพิ่มชนิดและประเภทของสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองจนเป็นผลให้หนูบ้าน นก และสัตว์อื่นๆ ได้รับการคุ้มครองภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพของสัตว์รวมทั้งแก้ไขโทษเพิ่มอัตราค่าปรับสูงถึง 2,500-10,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อความผิดหนึ่ง⁸

สัตว์ประเภทต่างๆ ที่อาศัยกับมนุษย์ในฐานะสัตว์เลี้ยงดูมองจากแง่มุมของกฎหมายในหลายประเทศว่ามีสถานะเป็นทรัพย์สินที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของเจ้าของผู้มีการสิทธิ ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันแนวความคิดเรื่องสัตว์จะมีความรู้สึกระลึกได้ มีจิตใต้สำนึกจนไปถึงสามารถมีสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกับมนุษย์หรือไม่นั้นเป็นปัญหาที่ถูกยกขึ้นมาวิพากษ์ระหว่างกลุ่มบุคคลผู้ต่อต้านการมองสัตว์ในฐานะเพียงวัตถุชิ้นหนึ่งกับกลุ่มบุคคลผู้ยึดถือลัทธิอรรถประโยชน์นิยม (utilitarian) การถกเถียงในประเด็นดังกล่าวยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนและสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้วิธีการปกป้องคุ้มครองสัตว์ของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงออกมาในรูปของการเรียกร้องมาตรการในการปฏิบัติต่อสัตว์ในด้านต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรมแทนมุมมองของมนุษย์ในเรื่องที่กล่าว ซึ่งยังไม่ได้ข้อสรุปแนวความคิดการคุ้มครองด้านสิทธิสัตว์เป็นประเด็นถกเถียงของนักปรัชญาในมุมมองต่างๆ ไม่จบสิ้น แต่เป็นที่เห็นตรงว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกมีสถานะเป็นสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ (Non-Human Person) แต่ดำรงอยู่ในสังคมจริยธรรม (Moral Community) เช่นเดียวกับมนุษย์ มนุษย์ควรเปลี่ยนทัศนคติที่ว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินของมนุษย์หรือน้อยควรปฏิบัติต่อทรัพย์สินนั้นอย่างมีเมตตากรุณา⁹ แนวคิดการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสิทธิสัตว์จึงถูกแบ่งภายใต้ 3 แนวคิด (1) แนวคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ เป็นการพิจารณาความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในเชิงผลประโยชน์และส่วนได้เสียกล่าวคือ ขอบเขตของความพอใจที่ต่างฝ่ายต่างได้รับ (2) แนวคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิ เป็นเรื่องของความถูกต้องในเชิงสิทธิของสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก สามารถรับรู้ความเจ็บปวดทรมานได้เหมือนมนุษย์ ดังนั้นสัตว์จึงควรมีสหิขั้นพื้นฐานเหมือนมนุษย์ และ (3) แนวคิดที่ผลประโยชน์ไม่สามารถแยกขาดจากสิทธิได้ ยอมรับว่าการอธิบายสิทธิสัตว์นั้นต้องอธิบายโดยยอมรับว่าสัตว์และมนุษย์ต่างมีผลประโยชน์ซึ่งกันละกัน แต่มนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ให้สถานะทางจริยธรรมต่อสัตว์ต้องใช้ประโยชน์จากสัตว์บนสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้อง

⁸ Courtney G. Lee, *The Animal Welfare Act at Fifty: Problems and Possibilities in Animal Testing Regulation* [Online], available URL: <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?Article=2990&context=nlr>, 2016 (March, 1).

⁹ Sara Anderson, op. cit.

ยอมรับและเคารพ¹⁰ ทั้งนี้แนวคิดการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสิทธิสัตว์ไม่ว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานใดควรครอบคลุมกับสัตว์ที่อาจแบ่งออกเป็น 4 ประเภทประกอบด้วย สัตว์เศรษฐกิจ สัตว์บ้าน สัตว์ป่า และสัตว์ทดลอง

การปฏิบัติตามแนวคิดการคุ้มครองด้านสิทธิสัตว์ของประเทศไทยทั้ง 4 ประเภทดังกล่าว ในด้านสัตว์เศรษฐกิจเกี่ยวเนื่องในฐานะที่ประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จึงต้องเน้นพัฒนามาตรฐานสินค้าปศุสัตว์เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากขึ้น มาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญปัจจุบันคือ มาตรฐานสินค้าที่เป็นไปตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ แม้อาจไม่มีระบุถึงหลักสวัสดิภาพเป็นลายลักษณ์อักษรโดยตรงแต่การมุ่งพัฒนา มาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ก็เปรียบได้กับการพัฒนาหลักสวัสดิภาพสัตว์เศรษฐกิจโดยปริยาย ด้านสัตว์บ้านเป็นประเภทของสัตว์ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนมากที่สุดเนื่องจากสัตว์บ้านที่ถือเป็นทรัพย์สินของมนุษย์หากมีบุคคลใดก่อล่วงละเมิดการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สามารถเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายได้ตามหลักกฎหมายพื้นฐานเรื่องการละเมิด จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สัตว์บ้านถูกละเลยในเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ ถึงแม้มีการออกพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 เพื่อคุ้มครองก็ตาม เนื่องจากถือว่าอยู่ในความดูแลครอบครองของมนุษย์ทำให้เป็นการให้สิทธิแก่สัตว์โดยตรง ส่วนด้านสถานการณ์การคุ้มครองด้านสิทธิของสัตว์ป่าในประเทศไทยได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าใกล้จะสูญพันธุ์จึงออกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าตั้งแต่ พ.ศ.2535¹¹ โดยนโยบายในส่วนการคุ้มครองสัตว์ป่าตามหลักสวัสดิภาพเน้นไปที่การอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยและการอนุรักษ์สัตว์ จัดเป็นนโยบายแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งในภาพรวมของนโยบายต่างๆ ส่งผลต่อสวัสดิภาพของสัตว์ป่าได้ในระดับหนึ่งเนื่องจากเป็นเพียงการช่วยปกป้องสิทธิของสัตว์ในทางอ้อม และประเภทที่สี่คือ สัตว์ทดลองเป็นประเภทของสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิมากที่สุดของประเทศไทย ซึ่งมีแนวทางคุ้มครองสัตว์ประเภทนี้ได้แก่ จรรยาบรรณการใช้สัตว์ของสภาวิจัยแห่งชาติ¹² แผนกลยุทธ์แห่งชาติว่าด้วยการพัฒนางานสัตว์ทดลอง¹³ พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทาง

¹⁰ ศุภมาส ชินวินิจกุล, “การคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์,” *Assumption University Law Journal* 5, 2 (กรกฎาคม 2557): 33-41.

¹¹ CITES, *Text of the convention* [Online], available URL: <https://cites.org/eng/disc/E-Text.pdf>, 2017 (March, 20).

¹² สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, *ผนวก 11 จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ* [Online], available URL: <http://www.nrms.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/255912271419438608372.pdf>, 2555 (กุมภาพันธ์, 26).

วิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558¹⁴ รวมถึงปฏิบัติตามกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558 เช่น การแจ้งการขาย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสัตว์ทดลอง หรือหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการแจ้งการดำเนินการต่อสัตว์ตามมาตรา 31¹⁵ และปฏิบัติตามแนวสากลในการใช้สัตว์เพื่อวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ (International Guiding Principles for Biomedical Research Involving Animals) เป็นมาตรฐานการปฏิบัติต่อสัตว์ทดลองที่ประเทศไทยปฏิบัติ อีกทั้งประเทศไทยในฐานะสมาชิกระดับท้องถิ่นของสมาคมพิทักษ์สัตว์แห่งโลกหรือที่เรียกว่า World Society for The Protection of Animals: WSPA ที่มีสมาชิกกว่า 150 ประเทศ ได้ลงนามปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Universal Declaration on Animal Welfare: UDWA) สนับสนุนให้รัฐบาลนานาชาติตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิตมีความรู้สึกสามารถรับรู้ถึงความเจ็บปวดและความยินดีได้¹⁶ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาการคุ้มครองและสิทธิสัตว์ป่าในส่วนการคุ้มครองสัตว์ป่าตามหลักสวัสดิภาพของประเทศไทยพบว่าเน้นหนักไปที่การอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัย การอนุรักษ์สัตว์ และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แม้แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เรื่องสิทธิของสัตว์ไม่ปรากฏโดยตรงจะพบเพียงเกี่ยวเนื่องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน¹⁷

อย่างไรก็ดี สิทธิของสัตว์ที่มนุษย์เป็นผู้เลี้ยงหรือสัตว์ที่มีเจ้าของกับสิทธิของสัตว์ป่าที่อาศัยตามธรรมชาติทั่วไปยังคงมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง สัตว์ป่ามีสิทธิแห่งตัวตนอันแท้จริงอย่างอิสระเสรีปราศจากการขึ้นนามมากกว่าสัตว์ที่มนุษย์เป็นผู้เลี้ยง แต่ต่างจากกลุ่มหนึ่งของสัตว์ที่มนุษย์เป็นผู้เลี้ยงได้รับสิทธิที่อาจเรียกว่าสิทธิพิเศษที่สัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงของมนุษย์อีกจำนวนมากไม่ได้รับสิทธินี้ โดย

¹³ คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อพัฒนางานเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์, **แผนกลยุทธ์แห่งชาติว่าด้วยการพัฒนางานสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2555-2559** [Online], available URL: <http://labanimals.net/Images/Download/Strategy/Plan2555-9%20update.pdf>, 2555 (มีนาคม, 2).

¹⁴ พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 18 ก (13 มีนาคม 2558): 1-16.

¹⁵ สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์, **กฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558** [Online], available URL: <http://labanimals.net/index.php/component/content/article/8-onsra/194-committee-law-2015.html>, 2558 (กุมภาพันธ์, 26).

¹⁶ องค์การพิทักษ์สัตว์แห่งโลก, **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์** [Online], available URL: <http://www.worldanimalprotection.or.th/take-action/udaw>, 2559 (มีนาคม, 2).

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก,” 30 ธันวาคม 2559.

มนุษย์ที่มีทรัพย์สินอยู่ในระดับที่เรียกว่าเศรษฐีและเศรษฐีนี้กลุ่มหนึ่งมีความคิดรักสัตว์เลี้ยงของตนถึงกับมอบสิทธิต่างๆ ที่ตนมีให้แก่บรรดาสัตว์เลี้ยงของตนกล่าวคือกลุ่มคนดังกล่าวได้ทำพินัยกรรมระบุไว้ชัดเจนว่าหลังจากเสียชีวิตขอมอบทรัพย์สินสมบัติต่างๆ ให้แก่สัตว์เลี้ยงตัวโปรดรับมรดกมีสิทธิในทรัพย์สินสมบัติต่างๆ นั้นคนกลุ่มนี้มีความพอใจที่มอบให้สัตว์เลี้ยงของตนมากกว่าลูกหลานหรือญาติพี่น้องของตน ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจว่าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้นคล้ายกับเป็นแพ้นของผู้อื่นจะกินนั่นคือ การมอบมรดกให้แก่สัตว์เลี้ยง¹⁸ ขณะที่เหตุการณ์เช่นนี้ในภูมิภาคอื่นของโลกรวมถึงประเทศไทยยังไม่เคยเกิดขึ้นปรากฏเป็นข่าว สำหรับประเทศไทยหากพิจารณาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจำต้องศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดกเพื่อได้ความรู้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

มรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทยมาตรา 1600 และมาตรา 1601 ระบุว่า คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายตลอดจนสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ อย่างไรก็ตามความรับผิดชอบของทายาทจะมีขอบเขตจำกัดกล่าวคือ กฎหมายกำหนดว่าทายาทไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดให้แก่ตน มรดกจะตกทอดแก่ทายาทเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ความตายในที่นี้หมายความว่ารวมถึงความตายซึ่งตามกฎหมายถือว่าบุคคลนั้นได้ตายแล้วด้วย เมื่อบุคคลใดต้องถึงแก่ความตายดังกล่าวกองมรดกของบุคคลนั้นย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดยพินัยกรรมในกรณีที่เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทายาทผู้มีสิทธิตามกฎหมายเรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” ส่วนทายาทซึ่งมีสิทธิตามพินัยกรรมเรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” มรดกซึ่งไม่มีพินัยกรรมเมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกของบุคคลนั้นจะตกทอดแก่ทายาทในกรณีที่ทายาทตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งเรียกว่าทายาทโดยธรรมได้แก่ ญาติและคู่สมรส

บุคคลพึงรับมรดกได้ในฐานะทายาทโดยธรรมได้แก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629) ส่วนทายาทผู้รับพินัยกรรมนั้นมีได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลถ้าไม่มีทายาทมรดกจะตกแก่แผ่นดิน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1753) สภาพและฐานะของบุคคลที่จะพึงรับมรดกได้แยกพิจารณาได้ดังนี้ (1) บุคคลธรรมดา การที่บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทในฐานะทายาทโดยธรรมและในฐานะผู้รับพินัยกรรม บุคคลธรรมดาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถเป็นทายาทได้อยู่ในขณะที่เจ้ามรดกตาย ผู้มีความสามารถเป็นทายาทได้แก่ ผู้มีสภาพบุคคลหรือผู้ที่สามารถมีสิทธิได้ในเวลาที่เจ้ามรดกตาย (ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายใน 310 วัน

¹⁸Rebecca Wallick, **Pet trusts: Providing for your pup after you're gone** [Online], available URL: http://www.staceyromberg.com/images/BARK_Wallick_PetTrusts_53.pdf, 2009 (April, 25).

นับแต่เวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้นเป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย) และ (2) นิติบุคคล เป็นทายาทได้ก็แต่โดยเป็นผู้รับพินัยกรรม นิติบุคคลก็เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาคือจะต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย กรณีนิติบุคคลที่จะเป็นทายาทผู้รับทรัพย์มรดกตามพินัยกรรมนอกจากจะต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่ในเวลาที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว การรับทรัพย์มรดกนั้นจะต้องไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น

บุคคลที่จะเป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดกถ้าเป็นทายาทโดยธรรมต้องเป็นบุคคลธรรมดา และบุคคลธรรมดาที่จะเป็นทายาทได้ต้องมีสภาพบุคคล ซึ่งสภาพบุคคลนี้ย่อมเริ่มมีขึ้นตั้งแต่เมื่อบุคคลนั้นได้คลอดออกมาแล้วอยู่รอดเป็นทารก ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิรับมรดกได้แก่ (1) ผู้สืบสันดานได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ (2) บิดามารดา (3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน (5) ปู่ ย่า ตา ยาย (6) ลุง ป้า น้า อา (7) คู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรมเรียกว่าผู้รับพินัยกรรม พินัยกรรมเป็นนิติกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนิติกรรมฝ่ายเดียว กล่าวคือ ย่อมสมบูรณ์เป็นพินัยกรรมเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยไม่ต้องการเจตนาการยอมรับจากผู้รับพินัยกรรมแต่อย่างใด ผลของพินัยกรรมจะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตายแล้ว โดยลักษณะของพินัยกรรมที่สำคัญมี 3 ประการ (1) มีการแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเองหรือในการต่างๆ อันจะทำให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตาย (2) เจตนาที่แสดงเป็นคำสั่งครั้งสุดท้ายต้องกำหนดไว้ในพินัยกรรมและ (3) ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด โดยผู้ทำพินัยกรรมต้องมีความสามารถสมบูรณ์ตามกฎหมายซึ่งผู้ทำพินัยกรรมอาจเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ สำหรับความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ผู้เยาว์ทำพินัยกรรม ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมได้ต่อเมื่ออายุ 15 ปีบริบูรณ์ ถ้าทำพินัยกรรมในขณะอายุไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์ พินัยกรรมก็ใช้ไม่ได้คือตกเป็นโมฆะ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1703)

2. คนไร้ความสามารถ บุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้นเป็นโมฆะ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคหนึ่ง)

3. คนวิกลจริตทำพินัยกรรม คนวิกลจริตทำพินัยกรรมได้และมีผลสมบูรณ์ หากในขณะที่ทำพินัยกรรมนั้นจริตไม่วิกล พินัยกรรมที่คนวิกลจริตทำจะเสียเปล่าเมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้กระทำวิกลจริตอยู่ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 วรรคสอง)

สรุปสาระได้ความว่ามรดกคือ ทรัพย์สินที่ผู้เป็นเจ้าของได้สร้างขึ้นมาตลอดการมีชีวิต การที่เจ้ามรดกยกมรดกให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลของเจ้ามรดก การสืบทอดมรดกเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตายนั้นในประเทศไทยมีกฎหมายที่บังคับใช้คือประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ บรรพ 6 ว่าด้วยมรดกซึ่งกำหนดไว้ว่า กรณีเจ้ามรดกถึงแก่ความตายมรดกย่อมตกแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือพินัยกรรม หากว่าเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมยกมรดกให้ใครไว้มรดกก็ย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม ถ้าเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมยกมรดกให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งไว้บุคคลนั้นก็เป็นผู้รับมรดกตามพินัยกรรม แต่ถ้าเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมยกให้ใครไว้และทายาทโดยธรรมก็ไม่มี มรดกก็ตกเป็นของแผ่นดิน ดังนั้นจากกรณีในต่างประเทศที่สัตว์เลี้ยงของกลุ่มเศรษฐกิจเสรีนี้เป็นผู้รับมรดกไม่สามารถปฏิบัติได้ตามกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากหากเจ้ามรดกไม่มีทายาทและไม่ทำพินัยกรรมตามกฎหมายไทยจะตกเป็นของแผ่นดิน¹⁹ ต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับประเทศที่เรียกว่าเป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างเช่นในสหรัฐอเมริกาหรือบางประเทศในยุโรปเช่นอังกฤษ เยอรมัน ที่กฎหมายเปิดช่องสามารถกระทำได้ ตัวอย่าง ในประเทศสหรัฐอเมริกาดังเช่นนางลีโอนา เฮล์มสลีย์ (Leona Helmsley) เจ้าของธุรกิจโรงแรมเฮล์มสลีย์ ยกมรดกให้แก่สุนัขตัวโปรดจำนวน 12 ล้านดอลลาร์หรือประมาณ 396 ล้านบาท หลังเจ้าตัวเสียชีวิตขณะอายุ 87 ปี ส่งผลให้เจ้าสุนัขตัวโปรดของเศรษฐินีกลายเป็นสุนัขที่ร่ำรวยที่สุดในโลก โดยหลังจากเสียชีวิตได้มีการเปิดอ่านพินัยกรรมที่ศาลในนครนิวยอร์กปรากฏว่า นางลีโอนา เฮล์มสลีย์ระบุตั้งกองทุนให้กับเจ้าทรีเบิล (Trouble) สุนัขพันธุ์มอลทิสเทอเรีย (Maltese Terrier) เป็นจำนวนถึง 12 ล้านดอลลาร์ และระบุว่าหากเจ้าทรีเบิลตายให้ฝังไว้ในสุสานเฮล์มสลีย์ใกล้หลุมศพของเธอและสามีที่เสียชีวิตตั้งแต่ พ.ศ.2540 และมอบเงินหลายล้านดอลลาร์ให้อัลวินโรเซนทาล (Alvin Rosenthal) ที่เป็นน้องชายโดยระบุให้เป็นผู้เลี้ยงดูเจ้าทรีเบิลต่อไป²⁰ ซึ่งจากการจัดอันดับบุคคลที่รวยที่สุดในโลกของนิตยสารฟอร์บส์ระบุว่านางเฮล์มสลีย์ติดอันดับที่ 369 ด้วยทรัพย์สินราว 2,500 ล้านดอลลาร์หรือ 82,500 ล้านบาท²¹ ตัวอย่างของเจ้าทรีเบิลนี้เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของสัตว์ที่ได้รับมรดกจากผู้เป็นเจ้าของเนื่องจากยังมีสัตว์ที่มนุษย์เลี้ยงอีกหลากหลายประเภทได้แก่ ลิง แมว เต่า วัว และแกะ ที่ติดอันดับสัตว์เลี้ยงที่รวยด้วยมรดกจากผู้เป็นเจ้าของดังปรากฏตาราง 1

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** [Online], available URL: http://www.led.go.th/datacenter/pdf/1_5.pdf, 2551 (มีนาคม, 1).

²⁰ Rebecca Wallick, op.,cit.

²¹ สถาบันวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร, **อันดับของสัตว์เลี้ยงของเศรษฐี** [Online], available URL: <http://cloudbox.3bb.co.th/share3/nzcxm3xinTvjdjzjfjntu2nzjhodc5mjmgnk tq4zhodg1>, 2555. (มีนาคม, 19).

ภาพที่ 1 Leona Helmsley กับสุนัขชื่อ Trouble

ตารางที่ 1 ทรัพย์สินของสัตว์เลี้ยงที่ได้รับมรดกจากผู้เป็นเจ้าของ²²

ลำดับที่	ประเภท	ชื่อสัตว์	ชื่อเจ้าของ	ทรัพย์สินที่มอบ
1	สุนัขพันธุ์เยอรมัน เชพเพิร์ด	กุนเธอร์ที่ 4	เคาต์เทสคาร์ลอตตา ลีเบนส์ไต้สตรึชาว เยอรมัน	86 ล้านดอลลาร์ พร้อมที่ดิน บาฮามาส อิตาลี และเยอรมัน
2	ลิงชิมแปนซี	คาจู	แพตทรีเซียโอนีล	80 ล้านดอลลาร์
3	สุนัขพันธุ์ มอลติชเทอร์เรีย	ทรีบีล	ลีโอนา เฮล์มสลีย์ สตรีชาวอเมริกัน	12 ล้านดอลลาร์
4	สุนัขพันธุ์ คอลลีครอสเซส	ทีน่าและแคท	นอรา ฮาร์ดเวลล์	9 แสนดอลลาร์ พร้อมที่ดิน 5 เอเคอร์ในฟิซดาวน์ เซนต์จอร์ห์น
5	สุนัขพันธุ์ลาบราดอร์-โด เบอร์แมน	แจสเปอร์	ไดอานา มายเบิร์ก	5 หมื่นดอลลาร์ (ลูกเขยนำเข้าตลาด หุ้นได้กำไรเพิ่มขึ้น มากกว่า 4 เท่า)

²² Wallick, R. Pet trusts: Providing for your pup after you're gone [Online], available URL: http://www.staceyromberg.com/images/BARK_Wallick_PetTrusts_53.pdf, 2009. และสถาบันวิทยุ กระจายเสียง มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. อันดับของสัตว์เลี้ยงของเศรษฐี [Online]. Available URL: http://cloudbox.3bb.co.th/s_hare3/nzcxm3xin_TvjodzjfnTu2_nzjhodc_5mjmgntq4zhodg1, 2555.

ลำดับที่	ประเภท	ชื่อสัตว์	ชื่อเจ้าของ	ทรัพย์สินที่มอบ
6	แมว	ทิงเกอร์	มาร์กาเร็ต เลน	2 แสนดอลลาร์
7	แมว	พอร์กี้ ไพรด์จอย	คริสตินา ฟอยล์	35,000 ดอลลาร์
8	เต่า	ชีวเวอร์สโตน	คริสตินา ฟอยล์	30,000 ดอลลาร์
9	แมว	ท็อบแคท และมาทิลดา	บรรณารักษ์หญิงในเมืองอเบอร์ดีน	ตัวละ 20,000 ดอลลาร์
10	วัวและแกะ	เจ้าวัวแองกัส เจ้าแกะแลร์รี	พระมารดาของสมเด็จพระราชินีแห่งอังกฤษ	ตัวละ 16,000 ดอลลาร์

จากตาราง 1 แสดงทรัพย์สินของสัตว์เลี้ยงที่ได้รับมรดกจากผู้เป็นเจ้าของพบว่า มีสัตว์เลี้ยงของมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของถึง 6 ประเภท ที่ติดอันดับ 1-10 ของสัตว์ที่ร่ำรวยจากมรดก โดยอันดับแรกคือ สุนัขพันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ด รองลงมาอีกสองอันดับได้แก่ ลิงชิมแปนซีและสุนัขพันธุ์มอลติชเทอร์เรีย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ามนุษย์ผู้เป็นเจ้าของสัตว์ที่มอบมรดกให้แก่สัตว์เลี้ยงที่ติดอันดับรวย 1-10 ของโลกเป็นมนุษย์เพศหญิงหรือสตรีทั้งสิ้น ในความเห็นส่วนตัวอาจเพราะสตรีมีจิตใจโอบอ้อมอารีเห็นอกเห็นใจสัตว์มากกว่าบุคคลเพศชายก็อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้ต้องศึกษาเชิงลึกในประเด็นนี้ต่อไป

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปสถานการณ์คุ้มครองสัตว์ในประเทศไทยได้ว่า ณ ปัจจุบันประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557²³ โดยให้ความหมายสัตว์ตามมาตรา 3 ว่าหมายถึง สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงที่ใช้ในการอื่นใดทั้งไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จุดเด่นของพระราชบัญญัตินี้คือ หลักการที่ยอมรับสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและมีสิทธิตามธรรมชาติ เป็นการยอมรับหลักการสิทธิทางจริยธรรมที่มนุษย์พึงต้องเคารพ ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนมุมมองของสังคมที่จากเดิมประเมินมูลค่าของสัตว์โดยมนุษย์เป็นศูนย์กลางเป็นการประเมินมูลค่าโดยใช้ระบบนิเวศเป็นศูนย์กลางอันนำไปสู่การยอมรับและเข้าใจในสวัสดิภาพสัตว์ แม้จะไม่ใช่วางตรงแต่ก็มีความสัมพันธ์กับเรื่องการคุ้มครอง

²³“พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 87 ก, (26 ธันวาคม 2557): 4-13.

สัตว์ด้านสวัสดิภาพพอสมควร ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Universal declaration on animal welfare: UDWA) อันหมายถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎของปฏิญญาสากลอีกทั้งพร้อมสนับสนุนให้รัฐบาลนานาชาติตระหนักถึงความสำคัญของสวัสดิภาพสัตว์²⁴

อย่างไรก็ดีเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ที่มนุษย์เป็นผู้เลี้ยงของประเทศไทยนั้นกฎหมายได้พัฒนาแนวคิดในเรื่องสิทธิของสัตว์ไว้ก้าวหน้า เพียงแต่ยังมีปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และการสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติต่อสัตว์ที่ดีกับประชาชนและต้องเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ต่อสาธารณชนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน อันเป็นแนวทางการพัฒนาเรื่องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ในประเทศไทย ซึ่งการปฏิบัติต่อสัตว์ที่ดีของประชาชนในประเทศไทยที่กำลังเผชิญคือปัญหาสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาอย่างยิ่งสุนัขที่ผู้เลี้ยงนำไปปล่อยทิ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ จนกลายเป็นสุนัขจรจัด ซึ่งจัดเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องหาแนวทางการจัดระเบียบสุนัขจรจัดตั้งปรากฏแผนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดอย่างยั่งยืน พ.ศ.2559-2563²⁵ สำหรับเรื่องสิทธิในการรับมรดกของสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยยังก้าวไปไม่ถึงให้สัตว์รับมรดกจากเจ้าของที่เสียชีวิตดังเช่นประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา กฎหมายในประเทศไทยอันได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 6 ว่าด้วยมรดกยังคงกำหนดไว้ว่ากรณีเจ้ามรดกถึงแก่ความตายมรดกย่อมตกแก่ทายาทจนถึงกระทั่งเมื่อไม่มีทายาทหรือผู้รับตามพินัยกรรม มรดกนั้นย่อมตกเป็นของแผ่นดิน²⁶ ดังนั้นสัตว์เลี้ยงจึงไม่อยู่ในฐานะผู้รับมรดกตามกฎหมายของประเทศไทย

ในมุมมองประเด็นการมอบมรดกให้สัตว์เลี้ยงพิจารณาเห็นว่าการที่บุคคลจะมอบทรัพย์สินที่สร้างมาทั้งชีวิตให้ใครเป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลนั้น แต่ควรคิดด้วยความละเอียดรอบคอบถึงผลดีผลเสียก่อนตัดสินใจมอบให้ไม่ว่าจะสุนัข แมว หรือสัตว์ประเภทใดก็ตามต้องตระหนักในสภาพแห่งความจริงว่าสัตว์นั้นไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินได้ด้วยตัวเอง และที่มีอาจปฏิเสธได้คือ สัตว์ผู้รับมรดกนั้นไม่อาจรู้ได้เลยว่าเจ้านายหรือผู้เลี้ยงได้ยกมรดกให้ ซึ่งคำถามต่อไปคือเช่นนี้แล้วสัตว์ตัวนั้นจะใช้มรดกที่ได้จากผู้เป็นเจ้าของอย่างไรและหากสัตว์ที่ได้รับมรดกตายมรดกดังกล่าวจะตกเป็นของใครต่อไป ซึ่งอาจเกิดปัญหาในอนาคตที่นอกเหนือความคิดก็เป็นได้ จะดีกว่าหรือไม่หากเจ้าของทรัพย์สินมรดกทำพินัยกรรมยกมรดกให้แก่สังคมเพื่อสาธารณประโยชน์ หรืออาจจัดตั้งให้กบองค์กรของภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือมูลนิธิต่างๆ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ผู้คนอีกจำนวนมากมายในโลกนี้ที่ยังขาดแม้กระทั่งปัจจัยสี่พื้นฐานในการดำรงชีพ เชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางนี้จักเกิดประโยชน์

²⁴ องค์การพิทักษ์สัตว์แห่งโลก, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ [Online], available URL: [http:// www.worldanimalprotection.or.th/take-action/udaw](http://www.worldanimalprotection.or.th/take-action/udaw), 2559 (มีนาคม, 2).

²⁵ แนวหน้าออนไลน์, กรมปศุสัตว์ทำแผนยุทธศาสตร์แก้ปัญหาสุนัขจรจัดอย่างยั่งยืน [Online], available URL: <https://soclaimon.wordpress.com/2015/08/29/%>, 2558 (สิงหาคม, 10).

²⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ [Online], available URL: http://www.led.go.th/datacenter/pdf/1_5.pdf, 2551 (มีนาคม, 1).

มากกว่ามอบให้สัตว์เลี้ยงเป็นแน่แท้ อย่างไรก็ตามประชาชนที่มีสัญชาติไทยทุกคนคงไม่ต้องคิดวางแผน
ในประเด็นทำนองนี้ให้ยุ่งยากมากเนื่องจากมรดกของผู้ตายต้องตกแก่ทายาทหรือผู้รับ
พินัยกรรมไล่เรียงจนถึงท้ายสุดไม่มีผู้ใดก็ตกแก่แผ่นดิน จึงไม่มีที่ว่างเหลือให้สัตว์เลี้ยงรับมรดกแต่
อย่างใด

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อพัฒนางานเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์. **แผนกลยุทธ์แห่งชาติว่าด้วยการพัฒนางานสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2555-2559** [Online]. Available URL: <http://labanimals.net/images/Download/Strategy/Plan2555-9%20update.pdf>, 2555 (มีนาคม, 2).
- แนวหน้าออนไลน์. **กรมปศุสัตว์ทำแผนยุทธศาสตร์แก้ปัญหาสุนัขจรจัดอย่างยั่งยืน** [Online]. Available URL: <https://soclaimon.wordpress.com/2015/08/29/%>, 2558 (สิงหาคม, 10).
- ผู้จัดการออนไลน์. **จัดอันดับสัตว์เลี้ยงเศรษฐกิจที่รวยที่สุดในโลก** [Online]. Available URL: <http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=9500000103156>, 2550 (มีนาคม, 2).
- ศุภมาส ชินวินิจกุล. “การคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์.” *Assumption University Law Journal* 5, 2 (กรกฎาคม 2557): 33-41.
- สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร. **อันดับของสัตว์เลี้ยงของเศรษฐกิจ** [Online]. Available URL: <http://cloudbox.3bb.co.th/share3/nzoxm3xinTvjodzjfiintu2nzjhodc5mjmgntq4zhodg1>, 2555 (มีนาคม, 19).
- สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์. **กฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558** [Online]. Available URL: <http://labanimals.net/index.php/component/content/article/8-onsra/194-committee-law2015.html>, 2558 (กุมภาพันธ์, 26).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** [Online]. Available URL: http://www.led.go.th/datacenter/pdf/1_5.pdf, 2551 (มีนาคม, 1).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).” ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 133 ตอนที่ 115 ก” 30 ธันวาคม 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. **ผนวก 11 จรรยาบรรณการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ** [Online]. Available URL: <http://www.nrms.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/255912271419438608372.pdf>, 2555 (กุมภาพันธ์, 26).

- องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์** [Online]. Available URL: <http://www.worldanimalprotection.or.th/take-action/udaw>, 2559 (มีนาคม, 2).
- พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 87 ก (26 ธันวาคม 2557): 4-13.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2557. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 89 ก (30 ธันวาคม 2557): 4-10.
- พระราชบัญญัติสัตว์เพื่อนทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 18ก (13 มีนาคม 2558): 1-16.
- Anderson, Sara. **Animal ethics between theory and praxis: Exploring differential ethical standards toward wildlife** [Online]. Available URL: http://stud.epsilon.slu.se/883%208/1/anderson_s_160218.pdf, 2016 (March, 3).
- CITES. **Text of the convention** [Online]. Available URL: <https://cites.org/eng/disc/E-Text.pdf>, 2017 (March, 20).
- Lee, Courtney G. **The Animal Welfare Act at Fifty: Problems and Possibilities in Animal Testing Regulation** [Online]. Available URL: <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2990&context=nlr>, 2016 (March, 1).
- Mancy, John. **Australian animal protection law journal** [Online]. Available URL: https://www.animallaw.info/sites/default/files/australia_journal_vol9.pdf, 2013 (February, 25).
- Mellor, D. J. **Moving beyond the “Five Freedoms” by updating the Five Provision and introducing aligned animal welfare aims, Animals, 6** [Online]. Available URL: [File:///C:/Users/Administrator.XHG8GJAQDWTDTWZ/Downloads/animals-06-0005%20\(2\).pdf](File:///C:/Users/Administrator.XHG8GJAQDWTDTWZ/Downloads/animals-06-0005%20(2).pdf), 2016 (February, 24).
- OOIE. **World organisation for animal health: Terrestrial animal health code** [Online]. Available URL: <http://www.oie.int/international-standard-setting/terrestrial-code/access-online/>, 2016 (March, 1).
- Sikes, Robert S. “Guidelines of the American Society of Mammalogists for the use of wild mammals in research and education.” **Journal of Mammalogy** 97, 3 (January, 2016): 663–688.

- Cowan, Tadlock. **The Animal Welfare Act: Background and Selected Animal Welfare Legislation** [Online]. Available URL: <https://fas.org/sgp/crs/misc/RS22493.pdf>, 2016 (January, 5).
- Wallick, Rebecca. **Pet trusts: Providing for your pup after you're gone** [Online]. Available URL: http://www.staceyromberg.com/images/BARK_Wallick_PetTrusts_53.pdf, 2009 (April, 25).
- Webster, John. **Animal welfare: Freedoms, dominions and “A life worth living.”** *Animals*, 35 [Online]. Available URL: <file:///C:/Users/Administrator.XHG8GJAQDWTDTWZ/Downloads/animals-06-00035.pdf>, 2016 (March, 2).